

Miloš Rejchrt

Dveře

se otvírají

Rozhovory
nad BIBLÍ

Vyšehrad

Rozhovory
nad BIBLÍ

Miloš Rejchrt

*Dveře
se otvírají*

Rozhlasové
rozhovory
o biblickém
textu
vedl s autorem
Petr Vaňura

Vyšehrad

EDICE
ROZHOVORY
NAD BIBLÍ

Svazek 9

Edici řídí Jaroslav Vrbenský

K vydání připravil Petr Vaďura
Obálku, grafickou úpravu a sazbu písmem
TyfaMedium ITC CE navrhl Vladimír Verner
Odpovědný redaktor Jaroslav Vrbenský
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1574. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 150 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

© Petr Vaďura, 2017

ISBN 978-80-7429-833-2

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Tato kniha vychází
s laskavým souhlasem
rozhlasových stanic

Tuto knihu věnujeme Míšovi Kuchynkovi
a všem dalším mladým lidem,
kteří hledají a nacházejí
odvahu žít v pravdě.

Autoři

Obsah

Samuel (1 Samuelova 3,1–21)	11
Davidův hřích (2 Samuelova 12,7–10.13)	17
Radost z Hospodina (Nehemjáš 8,1–10)	23
Víra navzdory utrpení (Jób 19,1–29)	32
Tklivá píseň Davidova (Žalm 7)	39
Kdo je člověk? (Žalm 8)	46
Hledání Boha (Žalm 14)	55
Pozvednutí duše k Bohu (Žalm 25)	61
K tobě, Hospodine, volám (Žalm 28 – Kralický překlad)	68
Moc Hospodinova hlasu (Žalm 29)	75
Hospodin jako ochrana před svévolníky (Žalm 36)	81
Hospodina miluji (Žalm 116)	88
Volání z hlubin (Žalm 130)	94
Dům na písku a dům na skále (Matoušovo evangelium 7,21–23)	102
(Matoušovo evangelium 7,24–29)	104
Bůh chce milosrdenství, ne oběti (Matoušovo evangelium 9,9–13 – Český studijní překlad)	107
Je mnoho povoláných, ale málo vyvolených	112
(Matoušovo evangelium 22,1–14 – Český studijní překlad)	112
Mentalita farizeů a zákoníků (Matoušovo evangelium 23,1–12)	117
Uzdravení setníkova otroka (Lukášovo evangelium 7,1–10)	122
Vyčištění chrámu (Janovo evangelium 2,13–25)	127
Jak Bůh miloval svět (Janovo evangelium 3,1–17)	133
Dveře do ovčína a dobrý pastýř (Janovo evangelium 10,1–18)	139
Tajemství vztahu Otce a Syna (Janovo evangelium 14,1–11)	145
Nevěřící Tomáš (Janovo evangelium 20,19–31)	151

Svatý Štěpán a mučednictví (<i>Skutky apoštolské 6. a 7. kapitola</i>)	157
Důsledky ospravedlnění (<i>Římanům 5,1–11 – Český studijní překlad</i>)	165
Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? (<i>Římanům 8,31–39</i>)	171
Dobré rady do vztahů s lidmi (<i>Římanům 12,11–14</i>)	176
Lidská sexualita (<i>1 Korintským 6,12–20</i>)	181
Hliněné nádoby a poklad v nich ukrytý (<i>2. list Korintským 4, 5–7</i>)	188
Žijte jako děti světla (<i>Efezským 5,1–20 – ČSP</i>)	195
Smysl utrpení křesťanů (<i>2 Tesalonickým 1,1–12</i>)	201
Oběť Kristova a oběti naše (<i>List Židům, 13, 8–16</i>)	207
Bohatí a chudí (<i>Jakubova epištola 2,1–13</i>)	214
Jak reagovat na urážky (<i>1 Petrův 3,8–18 – ČSP</i>)	220
Jak milovat? (<i>1 Janův 3,13–24</i>)	227
Nemilujte slovem, ale skutkem (<i>1 Janův 3,18–24</i>)	233
Zjevení Krista (<i>Zjevení 1,9–18</i>)	239
Ediční poznámka	246

Samuel

1 Samuelova 3,1–21

Mládenec Samuel vykonával službu Hospodinovu pod dohledem Élího. V těch dnech bylo Hospodinovo slovo vzácné, prorocké vidění nebylo časté. Jednoho dne ležel Élí na svém místě. Oči mu začaly pohasínat, takže neviděl. Boží kahan ještě nezhasl a Samuel ležel v Hospodinově chrámě, kde byla Boží schrána. Hospodin zavolal na Samuela. On odpověděl: „Tu jsem.“ Běžel k Élímu a řekl: „Tu jsem, volal jsi mě.“ On však řekl: „Nevolal jsem, lehni si zase.“ Šel si tedy lehnout. Ale Hospodin zavolal Samuela znovu. Samuel vstal, šel k Élímu a řekl: „Tu jsem, volal jsi mě.“ On však řekl: „Nevolal jsem, můj synu, lehni si zase.“ Samuel ještě Hospodina neznal a Hospodinovo slovo mu ještě nebylo zjeveno. A znovu, potřetí, zavolal Hospodin Samuela. On vstal, šel k Élímu a řekl: „Tu jsem, volal jsi mě.“ Tu Élí pochopil, že mládence volá Hospodin. I řekl Élí Samuelovi: „Jdi si lehnout; jestliže tě zavolá, řekneš: Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší.“ Samuel si tedy šel lehnout na své místo. A Hospodin přišel, stanul a zavolal jako předtím: „Samueli, Samueli!“ Samuel odpověděl: „Mluv, tvůj služebník slyší.“ Hospodin řekl Samuelovi: „Hle, já učiním v Izraeli něco takového, že bude znít v obou uších každému, kdo o tom uslyší. Onoho dne uvedu na Élího všechno, co jsem ohlásil jeho domu, od začátku až do konce. Oznámil jsem mu, že jeho dům odsuzuji navěky pro nepravost, o které věděl: Jeho synové přivolávají na sebe zlořečení, on však proti nim nezakročil. Proto jsem o Élího domu přísahal: Dům Élího nebude nikdy zbaven viny ani obětním hodem ani obětním darem.“ Samuel ležel až do jitra. Pak otevřel dveře Hospodinova domu. Samuel se bál oznámit Élímu to vidění. Élí si však Samuela zavolal a pravil: „Samueli, můj synu!“ On odpověděl: „Tu jsem.“ Otázal se: „Co to bylo, o čem s tebou mluvil? Nic prosím přede mnou nezatajuj! Ať s tebou Bůh udělá, co chce, jestliže přede mnou zatajíš něco z toho všeho, o čem s tebou mluvil!“ Samuel mu tedy oznámil všechno a nic před ním nezatajil. A on řekl: „On je Hospodin. Ať učiní, co je dobré v jeho očích.“ Tak Samuel vyrůstal a Hospodin byl s ním. Nedopustil, aby některé z jeho slov padlo na zem. Celý Izrael od Danu až k Beer-shebě poznal, že Samuel má od Hospodina prorocké pověření. Hospodin se mu dával i nádaře vidět v Šílu; Hospodin se totiž v Šílu zjevoval Samuelovi svým slovem.

Dnešní biblický text nás přenáší do časů soudců, tedy do doby, která ve starověkém Izraeli předcházela době královské. Je to zhruba jedenácté století před naším letopočtem. Podle bible byly

tehdy poměry v Izraeli značně neutěšené. Izraelské kmeny neměly žádné jednotné vedení a spojovalo je pouze jejich náboženství, jehož viditelným atributem byl stánek Hospodinův v Šílu. Jednalo se o jakousi mobilní verzi budoucího chrámu. V něm sloužil jako velekněz Élí se svými syny. Ti jsou v biblickém textu charakterizováni jako lidé bezbožní, kteří okrádají přicházející lidi a znevažují bohoslužbu. Knihy Soudců a První Samuelova uvádějí, že Izrael byl v té době ohrožován Pelištejci, sídlícími v pobřežním nížinném pásmu podél pobřeží Středomořího moře. Proto Hospodin v předchozích letech povolával muže a ženy, kteří se stavěli do čela izraelských oddílů a vysvobozovali lid z poroby. Byli to tzv. soudci, z nichž nejznámější byli Gedeon, Jiftách, Debora či Samson. V době, do níž je zasazeno naše vyprávění, však žádný soudce v Izraeli nepůsobil. Situace vyvolaného lidu by se tedy dala označit za krizovou. A právě tehdy povolal Hospodin Samuele. O koho se jedná?

Je to vymodlené dítě. Už jeho jméno znamená nejspíše „Bůh vyslyšel“, tj. Bůh vyslyšel prosby jeho matky Chany. Samuelova prehistorie je v První knize Samuelově poměrně obsáhlá vyličeána. Chana nemohla mít dlouho děti, takže byla svým okolím ponižována. Modlila se úpěnlivě k Hospodinu a nakonec dostala Samuela jako Boží odpověď na své prosby. Ještě než se jí syn narodil, slíbila jeho matka, že bude zasvěcen Hospodinu. Znamenalo to, že se měl Samuel stát nazírem a jeho život měl být nějakým způsobem spojen se službou Bohu. Když byl někdo nazír, tedy zasvěcenec, musel se zdržet pití opojných nápojů a nesměl se stříhat ani holit. Podmínkou nazírství však nebyla pohlavní zdrženlivost, takže Samuel mohl v dospělosti založit rodinu a mít děti. Jako chlapec byl svěřen do svatostánku v Šílu k veleknězi Élímu, aby tam byl vychováván a také aby vykonával rozličné pomocné práce. Mezi jeho povinnosti patřilo zavírat a otevírat dveře, zhášet a rozsvěcet svíce a nosit kněžský hábit zvaný efód. Už od malička byl tedy vychováván jako náboženský profesionál, kterým se později skutečně stal. Samuel byl však i poslední soudce v Izraeli a působil i jako prorok a kněz.

V našem textu se říká, že v té době bylo Hospodinovo slovo vzácné a prorocké vidění nebylo časté. Dokonce ani Samuel zpočátku Hospodina neznal a jeho slovo mu nebylo zjeveno. Jak se mohl Hospodinův lid dostat do takovéto situace?

Čím to bylo způsobeno, to řečeno není, nicméně dozvídáme se, že se takové situace poměrně často opakovaly. Byly to doby, kdy bylo vyduchlo, nebyla žádná vidění ani vize. Žilo se tak nějak ze dne na den, nic se nedělo, nikdo si nekladl žádné vážné otázky a vypadalo to, že to tak půjde napořád. Život člověka a především život společenství je v takových dobách velká nuda.

Dokud nepřijde krize.

A ona přijde. Zajímavý je zde údaj, že Samuel ještě neznal Hospodina, navzdory tomu, že žil v kněžském internátu a připravoval se na profesionální dráhu duchovního. Je to podivné: nosí kněžské roucho, je v leccems vyškolen a poučen, snad by se dalo říci, že je i do mnohého zasvěcen, a podívejme – on Hospodina nezná. Nevíme, co to má znamenat, nicméně plyne z toho, že mezi náboženstvím, spočívajícím v provádění rituálů a přebírání tradice, a mezi skutečným živým poznáním Boha je rozdíl. Skutečnost, že je někdo náboženský profesionál, ještě nemusí znamenat, že tento člověk potkal Boha. Samuel Boha ještě nepotkal.

Náš text popisuje, jak k Samuelovu setkání s Bohem došlo. Iniciativa byla na Boží straně, zatímco Samuel byl poměrně bezradný. Proč Hospodin takto jednal právě s ním a ne třeba s Élího syny?

Jedná se zde o Boží iniciativu a svobodné Boží vyvolení. Bůh se prostě rozhodne a k někomu se přizná, povolá si jej a pověří jej nějakým úkolem. Tomu člověku se to nemusí líbit a nemusí to ani chtít, ale jelikož toto povolání přichází z Boží strany, nelze se mu většinou vzepřít. Určitě Bůh nepovolal Samuela proto, že byl v Hospodinově domě pilný a Bůh ho tak chtěl odměnit. Nikoliv, on ho prostě vyvolil. Že si nevyvolil někoho jiného, třeba Élího syny, to je jiná otázka. Tam už totiž nejde o vyvolení, ale o to, že ti synové byli ničemové. To se stává i v lepších rodinách, dokonce i v rodinách náboženských profesionálů, že se děti nevyvedou a vůči tomu, co

jejich rodiče brali tak vážně, získají cynický postoj. Pro Élího syny se náboženství stalo příležitostí ke snadnému zisku a ke korumpování sebe i jiných.

Slovo Hospodinovo se týkalo Élího a jeho rodiny. Proč je Hospodin nesdělil přímo jemu, ale využil Samuela?

V bibli často čteme o tom, že Hospodin k člověku promlouvá prostřednictvím někoho jiného. K Marii třeba promluvil skrze anděla, k Chaně skrze Élího. Tu a tam se stane, že promluví přímo, např. ve snu nebo prostřednictvím zjevení. Možná Hospodin využívá k oznámení své vůle druhé lidi z toho důvodu, aby nebyla pochybnost o tom, že něco skutečně sdělil. Jinak by si člověk mohl myslet, že se jednalo o pouhý sebeklam.

Nad Élím je zde vynesena soud. Jaká byla jeho vina?

Pokud rodiče můžou za chování svých dětí, pak se provinil špatnou výchovou a tím, že své syny nedokázal ukáznit. Přestože Élí jejich jednání neschvaloval a byl schopen jim je i vytknout, nebyl dostatečně přísný a razantní. Snad neměl odvalu učinit nějaké různé opatření. Mezi řádky tak můžeme číst varování: Pozor na slepou rodičovskou lásku k vlastním dětem, která je ochotna jim prominout víc než těm druhým. Élí svým synům promíjel hodně, i když věděl, že to, co dělají, je špatné.

Je možno syny a dcery naučit Hospodinově bázní, kterou Élího synové neměli?

Možná teď omlouvám sebe samotného, ale domnívám se, že to v rodičovských silách není. Zrození víry i bázně Hospodinovy je vždycky dar, který přichází odjinud. My jej můžeme pouze neodmítnout, můžeme se mu otevřít a připravit mu cestu. Jako rodiče můžeme snad přispět k tomu, aby balíček s Boží milostí nebyl svázán tak pevně, že by se nedal rozbalit. Zprostředkovat dětem ty nejvyšší hodnoty, kterým sami věříme, je však nejen obtížné, ale v jistém smyslu i nemožné. Pokud se to někomu povede, je to milost. Proto bych měl pro Élího i určité pochopení. On tak úplně nemohl za to, že jeho synové byli lemplové, že ve svatostánku kradli

a dopouštěli se svatokupectví. Na všechny ty špatnosti, o kterých v První Samuelově čteme, však zřejmě přišli sami, za ty jejich tatík opravdu nemohl.

Co Hospodin Samuelovi vlastně ohlašuje?

Není to nic moc konkrétního a nového. Hospodin jen jeho prostřednictvím potvrdil, že je pravda to, co blíže nepopsaný muž Boží už dříve Élímu vyřídil. Především potvrzuje, že Élího rod jako kněžský rod končí, protože jeho synové zahynou v ten samý den. Což se také později stalo.

Jak mohl Élí reagovat na zprávu o soudu, kterou mu Samuel vylíčil? On zde říká: „*On je Hospodin, ať učiní, co je dobré v jeho očích.*“ Nemohl udělat něco víc?

Jistěže mohl. Mohl např. začít úpěnlivě prosit Hospodina, aby svůj ortel odvolal. Mohl se pokusit ukáznit své syny a třeba by pak byly i jeho prosby vyslyšeny. Nic takového se však nestalo. Élího reakce je plná rezignace: prostě Hospodin to tak určil, nechť se stane jeho vůle. Je v tom až jakýsi fatalismus: jestli to má být, nezbyvá mi, než se s tím vyrovnat.

Závěrečná slova perikopy ostře kontrastují s tím, co jsme se dozvěděli na začátku: „*Tak Samuel vyrůstal a Hospodin byl s ním. Nedopustil, aby některé z jeho slov padlo na zem. Celý Izrael od Danu až k Beer-šebě poznal, že Samuel má od Hospodina prorocké pověření. Hospodin se mu dával i nadále vidět v Šílu; Hospodin se totiž v Šílu zjevoval Samuelovi svým slovem.*“ Co se změnilo?

Stalo se to, co už možná nikdo nečekal: objevil se nový duchovní pramen. Nejdříve to vypadalo, že přichází doba veliké stagnace, ono vyduchnutí, o kterém už byla řeč. Dostavil se dokonce i jasný historický zlom, kterým byl zánik Élího velekněžského rodu. A tu, ejhle, život prorůstá jinudy a z mládenečka Samuela, který nebyl nic moc, se náhle stává postava, která má co říci druhým lidem. A oni to poznají, takže když mluví, zpozorní a co začne vzkazovat jako Hospodinovo slovo, začínají brát vážně. Je nadějně, že i uprostřed všech skleslostí a ztráty vizí a ducha, uprostřed úpadku a všelijakých

proher může začít růst zase něco nového. To je jev, s kterým se člověk víry setkává v bibli znovu a znovu. Když se zdá, že je nejhůř a všechno se řítí někam dolů, objeví se jakýsi třeba i nenápadný protipohyb, který ohlašuje, že vzniká a raší něco nového a živého.

Jak dalece lze tuto zkušenost aplikovat na dnešek? Česká republika na tom duchovně není moc valně a možná bychom potřebovali nějakého Samuela. Kde se takoví lidé berou?

Ty si povolává Hospodin, my je připravit a povolát nedokážeme. Můžeme však dbát na to, abychom dobře vychovali své děti. Sami si pak musíme dát pozor na to, abychom nepodlehli podobnému pokušení, jakému podlehl Élího synové. Nikdy nesmíme z náboženství učinit zdroj zisku, musíme se vyhýbat jakékoli chrámové i nechrámové prostituci a nesmíme přistoupit na korupci jakéhokoli druhu. Možná, že když si tohle budeme hlídat, někde něco vyraší. Pak už jde jen o to, abychom z toho nového měli radost a abychom se k tomu mohli přidat. Nejsme to však my, kdo ten nový život ze země vyvolá. Nejsme autoři dobra, ovšem můžeme tu kytičku buď zalít, nebo zadupat. Domnívám se však, že naše situace je přeci jen trochu jiná, než byla situace starozákonního Izraele. Platí totiž to, co napsal pisatel listu Židům: „Častokrát a rozličnými způsoby mluvil někdy Bůh otcům skrze proroky, v těchto pak posledních dnech mluvil nám skrze Syna svého.“ (Žd 1,1 Kralický překlad) My už se asi žádného vůdce formátu Samuela nedočkáme a neměli bychom po tom ani toužit. Náš vůdce je už totiž tady: je to Ježíš Kristus. Všechny ty přicházející zajímavé a milé postavy, které se liší od oněch zkorumpovaných, vyduchlých a bezduchých, protože přinášejí nové podněty, musíme vždycky poměřovat s Ježíšem, s tím, co řekl a předvedl. Ať je ten člověk kdokoli, důležité je, zda to, co říká, ladí s duchem Kristovým nebo ne.

Davidův hřích

2 Samuelova 12,7–10.13

Nátan Davidovi odpověděl: „Ten muž jsi ty! Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Já jsem tě pomazal za krále nad Izraelem a já jsem tě vytrhl ze Saulových rukou. Dal jsem ti dům tvého pána a do tvé náruče ženy tvého pána, dal jsem ti dům Izraelův i Judův, a kdyby ti to bylo málo, přidal bych ti mnohem víc. Proč jsi pohrdl Hospodinovým slovem a dopustil ses toho, co je v jeho očích zlé? Chetejce Urijáše jsi zabil mečem a jeho ženu sis vzal za manželku, zavraždils ho mečem Amónovců. Nyní se už nikdy nevyhne meč tvému domu, protože jsi mnou pohrdl a vzal jsi Chetejci Urijášovi ženu, aby ti byla manželkou.“ /.../ David Nátanovi řekl: „Zhřešil jsem proti Hospodinu.“ Nátan Davidovi pravil: „Týž Hospodin hřích s tebe sňal. Nezemřeš.“

Dnešní text je součástí rozměrného vypravování o hříchu největšího izraelského krále Davida. Jedná se o celou sérii špinavých činů: David nejprve svedl vdanou ženu, pak lhal, podváděl, intrigoval a všechno to korunoval vraždou manžela své milenky. Ovšem vyprávění pokračuje: za Davidem přichází prorok Nátan, který ho pomocí příběhu přivádí k poznání, jak podlý jeho čin byl. Davidovi dochází, že si zaslouží smrt. Následně prorok králi tlumočí Hospodinova slova, jež jsou uvedena v záhlaví. Jak je vůbec možné, že se v oficiální kronice království dochoval tak skandální příběh týkající se zakladatele dynastie?

Nejspíš se tam ocitl jako velké varování, aby si všichni napříště dali pozor. David sice byl zakladatel dynastie, z níž později vzešel sám Ježíš, ale přesto se dopouštěl činů, které jsou pro nás všechny varovným mementem. Jestliže tak podlého a krutého jednání byl za určitých okolností schopen nejslavnější a silně zbožný král, není před něčím takovým imunní žádný z nás. Paradoxní poučení příběhu tedy zní: Pozor, aby to s tebou nedopadlo stejně jako s tím slavným králem Davidem!

Nátan Davidovi tlumočí Hospodinova slova. V první řadě jej ujišťuje, že to byl on, Hospodin, kdo jej vyvolil a ochránil před Saulem. Měla jej právě tato skutečnost motivovat k řádnému životu? Do jaké míry je takové vyvolení důležité?

Vyvolením a pomazáním na krále, k němuž došlo na Boží pokyn, se Davidovi dostalo obrovské důstojnosti. Možná jej velikost svěřeného úkolu i povznášela, přinejmenším si jí byl vědom. Právem, což potvrdil nakonec i prorok Nátan, když jako Hospodinův mluvčí bere Davidův královský úřad vážně a Davida jako krále uznává se všemi jeho pravomocemi a odpovědností. Jenomže v Izraeli není ani král vyňat ze zákona, a proto si nemůže dělat, co se mu líbí. Zákon Hospodinův je jak nad poddaným, tak nad panovníkem. Tato zásada byla uplatňována i v mnoha evropských monarchiích po dlouhá staletí a zpronevěřovali se proti ní pouze diktátoři. Ti dávali najevo, že panovník jako zákonodárce není žádným zákonům podřízen. David však přes všechny své chyby a úlety takovým svévolným diktátorem nebyl. Aby podřízenost panovnické vůle vyšším normám byla u izraelských a posléze judských králů pojištěna, nachází se v knize Deuteronomium klauzule, podle níž si měl každý král nechat vyhotovit vlastní opis svitku zákona a ten nosit pořád při sobě. Měl jej mít tak fyzicky blízko, až by jej doslova tlačil. Král si tedy nemůže dělat, co se mu zachce, protože je tlačěn zákonem.

Vydavatelem tohoto zákona nebyl ovšem žádný Davidův předchůdce, nýbrž sám Hospodin. Neboli za těmi konkrétními slovy rozpoznáváme Boží vůli, jež určuje spravedlivé uspořádání společnosti i poctivý život každého člověka jako jednotlivce. Je i nad našimi dnešními zákonodárci něco jako přirozené právo?

Jsem přesvědčen o tom, že je. Křesťané se proti této myšlence občas vzpouzejí, protože zapomněli, že na počátku úvahy o takzvaném přirozeném právu je úvaha o zákoně, jenž byl stvořen spolu s námi a pro nás. Nebyl nám dán do výbavy přírodou, ale Stvořitelem. Ten nás stvořil k svému obrazu – a nebýt pod Boží obraz, to je náš úkol. K tomu však nestačí chovat se přirozeně, nýbrž je třeba ujmout se i určitých práv a povinností. Pokud myšlenka přirozeného práva znamená ochotu poslouchat zákon, který nám lidem byl dán dřív, než jsme si zákony začali psát sami, je to myšlenka dobře sladitelná se svědectvím bible.

Jedním z Davidových hříchů bylo svedení manželky bližního. Dnes něco takového trestné není. Jiným proviněním byly lži a intriky. Ani za to by dnes nemohl být trestně stíhán. Je dokonce možné i to, že kdyby byl v současnosti jeho případ posuzován pouze podle litery zákona, prošlo by mu i to, že nechal Urijáše zabít v boji Amónovci. Nejsou dnešní zákony poněkud vyprázdněné?

Jak se to vezme. Nezapomeňme, že v Izraeli platil zákon Hospodinův, podle něhož si za cizoložství zasluhuje člověk smrt – a tento verdikt se vztahoval i na krále. Důvodem tohoto opatření byla pravděpodobně ochrana legitimního potomstva. To, že David zabil svého soka v lásce (a to ještě takovým hnusným způsobem), byl další důvod k vynesení trestu smrti. V našem vyprávění je sympatické, že prorok Nátan se nenechá obalamutit. Davidovo okolí se mohlo domnívat, že Urijáš se stal obětí špatné taktiky v bitvě. Padl vinou selhání vrchního velitele, který v nevhodnou chvíli zavelel k ústupu, takže Urijáš zůstal sám v nepřátelském sevření. Nu a se ztrátami se ve válkách musí počítat. Hrdina se zapíše do seznamu ztrát, možná bude i chvíli uctíván jako příklad statečnosti, ale víc se s tím dělat nedá. Důležité je, že bitva byla vítězná. Nátan však ví, že to všechno bylo jinak, a řekne králi od plic: „Ty jsi ho zabil.“ Tys to nastrojil a špinavou práci za tebe udělal někdo jiný. Před Bohem jsi vrah.

V dějinách se se svévolnými panovníky setkáváme poměrně často. Dokonce i leckterí dnešní presidenti a ministři si ve svém pocitu důležitosti myslí, že jim musí projít všechno. A velmi často jim to taky projde, protože na ty nahoře jako by platila jiná měřítko než na ty dole.

Jenomže když je něco zlé v Hospodinových očích, pak je jedno, zda to spáchal král nebo chudáš. Zlé je to vždycky. A před Božím zákonem jsou si všichni rovni.

Je pravda, že každý hřích má své následky a důsledky? Jaké byly důsledky tohoto Davidova provinění?

To pravda je. Hřích není nějaká nemoc, která má buď lehčí nebo těžší průběh a jen někdy může být smrtelná. Tato nemoc je smrtelná

vždycky. Je to něco, co nás ničí a vposledu zabíjí. Zabíjí nás jak fyzicky, tak v Božích očích. Proto také musel zemřít Ježíš, protože hřích lze sejmut jenom obětí. Hřích má moc a je důsledný, takže každé hříšné jednání i hříšný skutek jsou dalekonosné. Nikdy to není událost, která se vyčerpá v tu chvíli, kdy se spáchá, ale pokračuje dál, má následky a působí škodu na mnoho stran. Vždycky také platí, že co člověk rozsévá, to musí taky sklízet.

O důsledcích Davidova hříchu se dočítáme v následující pasáži: „*Toto praví Hospodin: Hle, já způsobím, aby proti tobě povstalo zlo z tvého domu. Před tvýma očima vezmu tvé ženy a dám je tomu, kdo je ti blízký; ten bude s tvými ženami spát za bílého dne. A ačkoli tys to spáchal tajně, já tuto věc učiním před celým Izraelem, a to za dne.*“ David Nátanovi řekl: „*Zhřešil jsem proti Hospodinu.*“ Nátan Davidovi pravil: „*Týž Hospodin hřích z tebe sňal. Nezemřeš. Poněvadž jsi však touto věcí zavinil, aby nepřátelé Hospodina znevažovali, syn, který se ti narodí, musí zemřít.*“ (2 Sam 12,11–14) Takže se zde uplatňuje starozákonní zásada: „Okno za okno, zub za zub.“ Zde: Smilstvo za smilstvo, smrt za smrt.

A jelikož odplata za hřích je smrt, hodně se zde o smrti mluví. Důsledkem velké Boží milosti je skutečnost, že nezemřel David, ale jeho malý syn. Hospodin následky Davidova hříchu zmírnil, jinak by musel zemřít jeho pachatel. Davidova vina byla však přenesena na jeho synka, a proto musel zemřít on. Je to temný příběh, ale nezapomeňme, že Boží dějiny se odehrávají v temném světě. Proto také nepřičítejme Bohu to, co je následkem lidského hříchu. Smrt byla důsledkem lidského hříchu, ne nějaké Boží libovůle, krutosti a pomstychtivosti. Bůh naopak ve svém milosrdenství způsobil, že s Davidem nevymřel i jeho rod, nýbrž odkákal to pouze jeden právě narozený syn. Že i tak to bylo kruté? Bůh sud...

Asi bychom neměli přehlédnout větu, která zazní z Davidových úst ve chvíli, kdy je prorokem usvědčen: „*Zhřešil jsem proti Hospodinu.*“ Právě na tuto větu Nátan reaguje slovy: „*Týž Hospodin hřích z tebe sňal. Nezemřeš.*“ Není to však až moc jednoduché? Neodpouští Hospodin tak velkou lumpárnu přeci jen poněkud lacině?

Jenomže než je zde řeč o odpuštění, je zde řeč o vině a její ohavnosti. Prorok krále obviní prostřednictvím příběhu o zlotřilém velkostatkáři, který ačkoli měl nespočet dobytka, ukradl chudému sousedovi jeho jedinou ovečku. Chudý muž k ní měl něžný a do slova otcovský vztah. Jenomže boháč chtěl připravit pečínku své návštěvě, a místo aby vzal ovci ze svých stád, upekl na rožni tuhle něžnou ovečku svého souseda. Když David příběh vyslechl, vzplál spravedlivým hněvem a prohlásil, že ten boháč je synem smrti. V tu chvíli mu prorok vmetl do tváře: „Ten muž jsi ty.“ Takže jej nejen obvinil, ale navíc to nastrojil tak, aby David nahlédl sebe samého jako odporného zločince.

David odsoudil sám sebe. Myslíš, že mu skutečně došlo, co spáchal?

On se morálně rozhořčil nad postavou z Nátanova vyprávění. Jenomže netušil, že když vynesl trest smrti nad postavou z příběhu, vynesl tím ortel sám nad sebou. A jelikož mu hrůza vlastního provinění v plné míře asi nedošla, prorok mu vyloží, že jeho jednání bylo před očima Hospodinovýmá skutečně zlé. David musel pochopit, že Hospodin na něj všechno ví a že každého člověka, který spáchá něco zlého, minulost dříve nebo později doběhne. Po této fázi obvinění tedy nastala fáze druhá, kdy David nahlas vyslovil větu: „*Zhřešil jsem před Hospodinem.*“ Nejdřív musel vinu v sobě odhalit, pak ji musel vyznat a teprve po tomto veřejném vyznání přichází fáze třetí, odpuštění. To mu opět zvěstuje prorok, když říká: „*Týž Hospodin hřích s tebe sňal. Nezemřeš.*“ Následky hříchu však David musel nést stejně. Boží milosrdenství za člověka nevyžehlí úplně všechno. Dává mu sice šanci k novému počátku nebo k pokračování života, ale důsledky zla zde zůstanou.

Co je podstatou odpuštění? Když se podíváme na antické příběhy, vidíme, že mnozí velcí hrdinové odpuštění často hledali, ale nemohli je najít, zatímco David je u Hospodina našel.

Odpuštění je jeden z ústředních pojmů židokřesťanské víry. Hospodin je v bibli charakterizován jako shovívavý, milosrdný a odpouštějící. Pokud stíhá nepravosti otců do třetího a čtvrtého

pokolení, pak se jedná o onu dalekonosnost hříchu, o níž už byla řeč. Milosrdenství Boží se však klene nad tisíci těch, kteří se Boha bojí. Je zde položen důraz na to, že Hospodinovo milosrdenství je objemnější a rozlehlejší než jeho důslednost při vymáhání následků hříchů. Proto si toho člověk většinou vypije mnohem méně, než zasluhuje. Hospodin, když odpouští hříchy, dává současně hříšníkovi šanci obnovit vztah k němu i k lidem a ke světu vůbec. Hospodin člověku dovoluje opětovně se zapojit i do Božího díla. Dovoluje mu konat dobro a podílet se na velikém díle spásy. Tuto možnost má i ten největší hříšník, kterého světský soud právem odsoudil, protože mezi lidmi spravedlnost být musí. Boží spravedlnost znovu přichází s nabídkou milosrdenství. I ti nejtěžší zločinci mají šanci třeba i v hodině smrti navázat vztah k Bohu. Pokud to stihnou dřív, je to samozřejmě lépe. Možnosti podílet se na velkém Božím díle tak není zbaven nikdo, dokonce ani David ne, i když spáchal ohavný zločin. Pro nás je dobře, že tento velký muž není v bibli vyličen jako hrdina bez poskvrnky či vrásky, ale jako skutečný člověk, který se podobá tobě či mně. Také díky tomu můžeme i po všech svých pádech a proviněních nacházet odvahu volat k Bohu a k němu se vracet.

Ranní slovo, Český rozhlas Vltava 17. 6. 2007